A A C

8th Social Science Marathi Nov-2021.

इयत्ता 8 वी समाज विज्ञान पर्यायी शैक्षणिक योजना 2021-22

अ.न.	महिना	प्रमुख अध्ययन सामर्थ्य	अध्ययन कृती	मूल्यमापन
1)	नोव्हेंबर 2021	इतिहास पाठ क्र. 7 मौर्य आणि कुशाण 1.1 - भारतातील पहिले साम्राज्य 1.2 - मौर्य साम्राज्य व अशोक राजाविषयी उपलब्ध असणारी संदर्भ साधने 1.3 - कुशाणांचा इतिहास कुशाणांची सिल्पकला व वास्तुकला 1.4 - मौर्य साम्राज्य काळात अशोकाने केलेली पाणी पुरवठा पध्दतीविषयी माहिती	1) कनिष्काच्या काळातील बौध्द स्मारकांची माहिती संग्रहीत करा. 2) गांधार काळातील चित्रांचा संग्रह करा. 3) खालील दिलेली लिंक पाहून माहिती यादी तयार करा. http://www.youtube.com/watch?v=Fm-zv5bac84 4) भारताचा नकाशा काढून अशोकाच्या काळातील प्रमुख स्थळे दर्शवा.	कृती 5 पूर्ण करा. कृती 6 पूर्ण करा.
2)	नोव्हेंबर 2021	इतिहास पाठ क्र. 6 जैन व बौध्द धर्माचा उदय 2.1 - जैन व बौध्द धर्माच्या उदयाची कारणे 2.2 - जैन व बौध्द धर्माचे महत्व 2.3 - जैन व बौध्द धर्माच्या तत्वाची यादी तयार करा. 2.4 - जैन व बौध्द धर्माचा प्रसार कसा झाला याची चर्चा करा.	1) महावीरांच्या जीवन चरित्राविषयी माहिती संग्रहित करा. 2) गौतम बुध्दाच्या जीवन चरित्राविषयी माहिती संग्रहित करा. 3) धर्म, मत, पंथ, आस्तिक व नातिक या शब्दांचा अर्थ स्पष्ट करा. 4) तुमच्या आजुबाजूस असलेल्या बसदी व जैन्स्थळे यांना भेट द्या व माहिती संग्रहित करा. 5) इंटरनेटच्या सहाय्याने जैनधर्मातील 24 तीर्थंकारांची नावाची यादी तयार करा. 6) खालील दिलेल्या लिंक वरुन माहिती मिळवा. http://www.youtube.com/watch?v=qoksMz474jc	अभ्यास – कृती – 1 पूर्ण करा.

3	नोव्हेंबर 2021	पाठ क्र. 8 गुप्त आणि वर्धन 3.1 - गुप्त साम्राज्यातील प्रसिध्द राज्यकर्ते आणि संदर्भ साधने 3.2 - गुप्त साम्राज्यातील साहित्यिक क्षेत्रातील व वैज्ञानिक क्षेत्रातील देणगी 3.3 – वर्धन साम्राज्याची वाढ साहित्यिक क्षेत्रातील व शैक्षणिक क्षेत्रातील योगदानाविषयी यादी तयार करा. 3.4 – भारताच्या नकाशात गुप्त साम्राज्याचा विस्तार दर्शविणे.	1) गुप्त काळातील वैज्ञानिकाची माहिती व चित्रांचा संग्रह करा. 2) कालिदासाच्या साहित्यकृती वाचा. 3) खालील लिंक पाहून माहिती संग्रहित करा. http://www.youtube.com/watch?v=OT9YIDWkacM	पान नं 7 वरील कृती पूर्ण करा. पान नं 8 वरील कृती पूर्ण करा.
4	नोव्हेंबर 2021	पाठ क्र. 3 वातावरण 4.1 – वातावरणाचा अर्थ महत्व रचना आणि संघटन याविषयी माहिती मिळविणे 4.2 – वातावरणाचे घटक तापमान दाब, वारे, आद्रता, ढग आणि त्यांचे कार्य व परिणाम 4.3 – हवा आणि हवामान यातील फरक स्पष्ट करा.	1) पृथ्वीवरील प्रमुख वायुदाब पट्टे दर्शविणारी किंवा स्पष्ट करणारी सुबक आकृती काढून शाळेत लावा. 2) शिक्षक व सहपाठी यांच्या सहाय्याने पर्जन्याचे विविध प्रकारांची चित्रे काढून त्यावर चर्चा करा. 3) पृथ्वीवरील प्रमुख वाऱ्यांचे प्रकारांची आकृती काढून वाऱ्यांचे प्रकार ओळखा. 4) वातावरणाविषयी अधिक माहिती मिळविण्यासाठी खाली दिलेली लिंक पहा. http://www.youtube.com/watch?v=N9ww7urVF4g8t=286s http://www.youtube.com/watch?v=V6-GldHrGhQ http://www.youtube.com/watch?v=kbcEuRw5eUE	पान नं 2 वरील कृती पूर्ण करा. पान नं 3 वरील कृती पूर्ण करा.

पाठ्यपुस्तकाच्या आधारे खालील माहिती पूर्ण करा.

पाठ – 6 जैन व बौध्द धर्माचा उदय

अभ्यास 1

प्र.1 रिकाम्या जागा भरा.

1) महावीरांना वयाच्या ४२ व्या वर्षी ___________ प्राप्त झाले.
2) गौतम बुध्दाचे __________ हे मुळ नाव होय.
3) बुध्दांनी आपले पहिले प्रवचन _______________ या ठिकाणी दिले.
4) जिन म्हणजे _________ होय.

प्र. 2 एका वाक्यात उत्तरे द्या.

1) जैन धर्माचा पवित्र ग्रंथ कोणता?
2) मधला मार्ग म्हणजे काय?
3) त्रिपीटक या ग्रंथातील तीन ग्रंथाची नावे लिहा.

गौतम बुध्दांची शिकवण कोणती?

आवश्यक माहिती	वर्धमान महावीर	गौतम बुध्द
जन्मस्थळ		
वडिलांचे नाव		
आईचे नाव		
निर्वाण स्थळ		
धर्म		

चित्र ओळखा

अभ्यास 2

उष्णकटीबंधातील भागाला ओळखून सविस्तर लिहा.

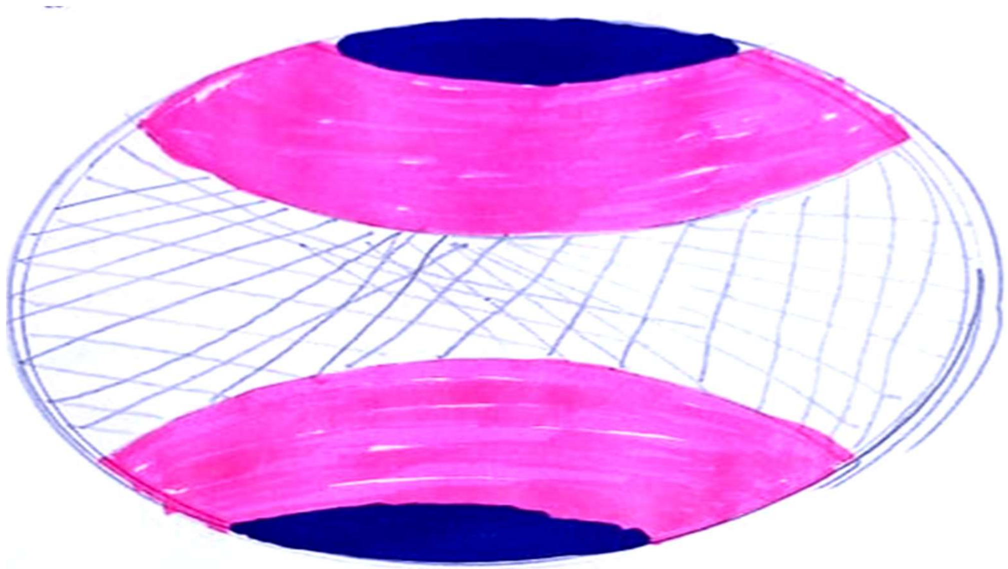

वाऱ्याच्या पट्ट्या ओळखा.

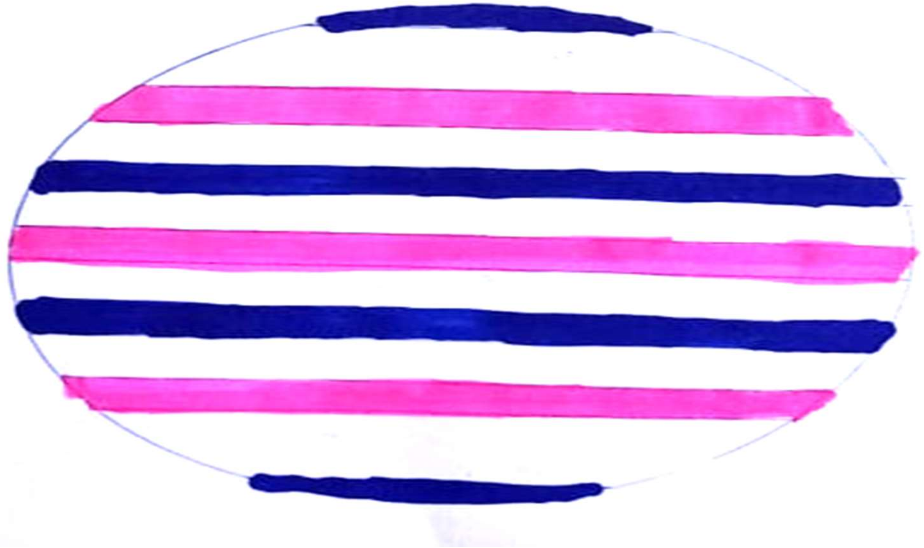

वातावरण

अभ्यास 3

1) मी कोण?

1) वातावरनातील फार मोठ्या प्रमाणात असणारा मी वायू आहे. _______________

2) हवामानाचे तापमान दाब वारे ढग पाऊस वैगेरे अंश आढळून येतात_______________

3) माझ्यामध्ये वातावरणांचे घटक दुर्मिळ असतात आणि हवेचा दाब खूपच कमी असतो. _______________

4) माझ्यामध्ये अधिक उष्णतेचा परिणाम म्हणून हवेच्या अणूंचे आयनामध्ये परिवर्तन होते. हे आयन पृथ्वीवरुन जाणाऱ्या रेडिऑलहरी परावर्तित करुन परत पाठवतात. _______________

5) मी सूर्यापासून येणारे अतिनील किरण शोषून घेतो आणि पृथ्वीवरील सर्व जीवजंतूचे रक्षण करतो. _______________

6) मी जेठविमानांच्य वाहतुकीसाठी उपयुक्त आहे. _______________

7) मी वातावरणातील अतिशीत प्रदेश आहे. _______________

8) वातावरणातील तापमान माझ्या सहाय्याने मोजतात. _______________

9) मी नकाशावरील किंवा पृथ्वीच्या गोळावरील समान तपमान असणाऱ्या विविध ठिकाणांना जोडण्याचे काय करते. _______________

10) माझ्यामुळे सर्वात जास्त पाऊस पडतो. _______________

पाठ क्र. ६ जैन व बौध्द धर्माचा उदय
अभ्यास 4

प्र.1 खालील पर्यायी प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1) जैन व बौध्द धर्माचा उदय केंव्हा झाला.

अ) सा.श.पू. 4   सा.श.पू. 5   सा.श.पू. 6   सा.श.पू. 7

2) जैन धर्मातील 23 वे तीर्थंकार

अ) विश्वनाथ   पार्श्वनाथ   महावीर   मलयनाथ

3) 'केवलज्ञान' म्हणजे काय?

अ) सर्वोच्च ज्ञान   मोक्ष   पुर्नजन्म   इंद्रिये जिंकणे

प्र. 2 पहिल्या दोन पदांचा संबंध ओळखून तिसऱ्या पदाचा अर्थ लिहा.

1) महावीर : पावापूरी : : गौतमबुध्द ________________

2) गौतमबुध्द : अष्टांग मार्ग : : महावीर _____________

3) गौतम पहिले प्रवचन : धर्मचक्रप्रवर्तन : : महावीर _____________

प्र. 3 खालील वाक्य कालक्रमानुसार लिहा.

1) अलेक्झांडरचा बॉबलोनिया येथे मृत्यू
2) अलेक्झांडरने पर्शिया ताब्यात घेतला
3) राजा दारियसने सा. श.पू. 6 व्या शतकात पर्शियामध्ये बलाढ्य साम्राज्य उभे केले.
4) अलेक्झांडरने केदहार आणि हिंदूकुश या प्रदेशातील खिंडीतून भारतात प्रवेश मिळविला.

प्र. 4 खालील अक्षरे अर्थपूर्ण करुन पुन्हा लिहा.

1) कै _ ज्ञा _ व _ ल _ न

2) स _ ल्ले _ ना _ ख
3) तां _ र _ व
4) ध्द _ गौ _ म _ त _ बु

प्र. 5 खालील चित्रे ओळखा व व्यक्तींची नावे लिहा. त्यांची शिकवण लिहा.

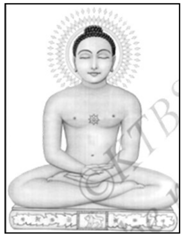

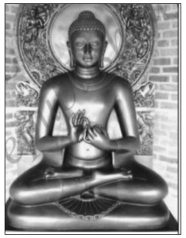

चित्र 1 उत्तर:---

---------------------- **चित्र 2 उत्तर:**---

प्र. 6 खालील प्रश्नांची तीन - चार वाक्यात उत्तरे लिहा.

1) जैन व बौध्द धर्माच्या उदयाची मुख्य कारणे कोणते?

मौर्य आणि कुशाण

अभ्यास 5

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा.

1) मौर्य साम्राज्याचा संस्थापक ________________

2) कुशाणाच्या काळात विकसित झालेली शैली _________

3) चंद्रगुप्त मौर्याच्या काळात ग्रीकांच्या प्रतिनिधी _________ याचे राज्य होते.

4) विशाखादात्ताने लिहीलेल्या संस्कृत नाटकाचे नाव _________

5) कुशाणांच्या काळात सर्वप्रथम सोन्याची नाणी प्रचलित करणारा राजा ____________

6)अशोकाला मिळालेली पदवी ___________

7) अशोकाने बौध्द धर्माची शिकवण देण्यासाठी या अधिकाऱ्यांची नेमणूक केली ____________

8) तिसरे बौध्द संमेलन भरलेले स्थळ ______________

मौर्य आणि कुशाण

अभ्यास 6

जोड्या जुळवा.

	A	B	C
1)	कनिष्क	अ) पुष्यगुप्त	अ) तीन मजली गुहा
2)	चौथी बौद्ध परिषद	ब) बौद्ध साहित्य	ब) काश्मीर
3)	अशोक	क) शाकयुग	क) सुदर्शन तलाव
4)	चंद्रगुप्त मौर्याचा राज्यपाल	ड) कनिष्क	ड) श्रीलंकन नॅनटेस
5)	दीपवंश आणि महावंश	इ) बराबार हिल	इ) वर्ष 78

गटात न जुळणारा शब्द लिहा.

1) देवनामप्रिया, अशोक, कनिष्क, प्रियदर्शी.

2) इंडिका, अर्थशास्त्र, मुद्राराक्षस, मेघदूत

3) अश्वघोष, वसुमित्र, चंद्रगुप्त, संघरक्ष

4) तक्षशिला, उज्जैन, गांधार, सुवर्णगिरी

5) ब्राह्मण, क्षत्रिय, शूद्र, म्हातारा

गुप्त आणि वर्धन

अभ्यास 7

मी कोण?

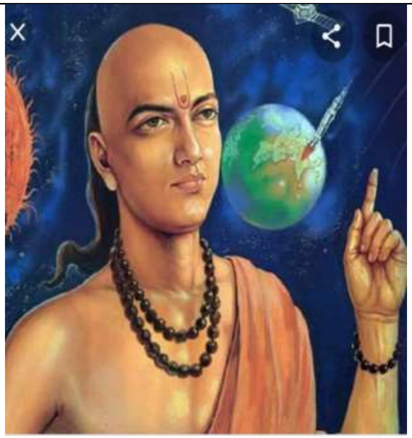		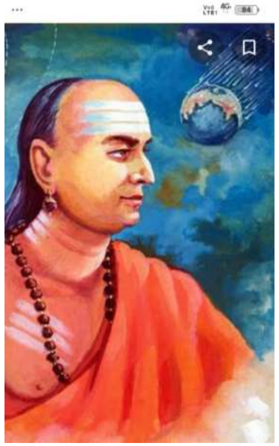	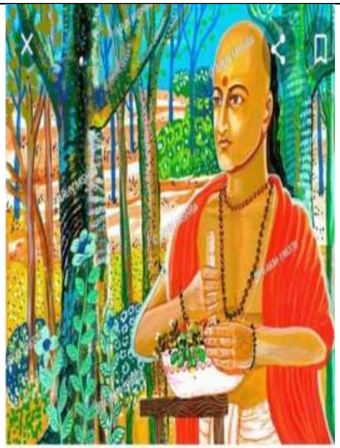	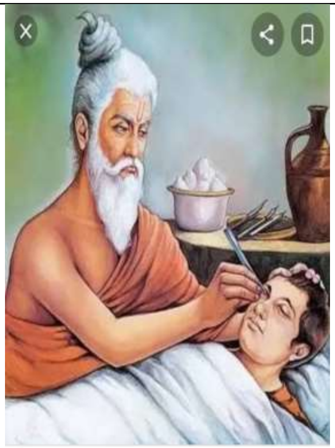
1) भारताच्या पहिल्या उपग्रहाला यांचे नाव देण्यात आले आहे. उत्तर:____________________ _	2) अभिज्ञान शकुंतला नाटकाचे लेखक. उत्तर:________________ ______	3) पंचसिदंतिक कृतीचे लेखक उत्तर:________________ ______	4) गुप्त युगाचे वैद्यकीय शास्त्रज्ञ. उत्तर:________________ _____	5) गुप्त युगातील शस्त्र चिकित्सा तज्ञ उत्तर:________________ ______

पहिल्या दोन पदांच्या संबंध पाहून तिसऱ्या शब्दाशी संबंधित चौथा शब्द लिहा.

1) गुप्त : पाटलीपुत्र :: वर्धन
2) समुद्रगुप्त: गुप्तांचा प्रसिद्ध शासक :: हर्षवर्धन
3) आयुर्वेद उपचार: धन्वंतरी :: शस्त्रक्रिया
4) नालंदा : विद्यापीठ :: मेहरोली

गुप्त आणि वर्धन
अभ्यास **8**

दिलेली वाक्ये दुरुस्त करून लिहा.

1) गुप्त हे उत्तर भारतातील मौर्य होते.

उत्तर:____

2) चंद्रगुप्त द्वितीयने त्याच्या कारकिर्दीत युद्धांना प्राधान्य दिले.

उत्तर:____

3) शशांक हा कानोजीचा अधिपती होता.

उत्तर:____

4) हरिसेनाने तयार केलेल्या अलाहाबादच्या शिलालेखाने हर्षवर्धनचे कर्तृत्व अमर झाले आहे.

उत्तर:____

5) मेघदूत ही कविता धन्वंतरीने रचलेली आहे.

उत्तर:____

खालील गोष्टींबद्दल माहितीपत्रक लिहा

अ) मेहरोलीचा लोखंडी खांब

ब) समुद्र गुप्त

नालंदा विद्यापीठ

मित्रांनो, ऑक्टोबरमध्ये पूर्ण महिनाभर पर्यायी शैक्षणिक आराखडा बनवला गेला, आणि या सुट्टीपासून दोन धडे घेतले गेले नाहीत. त्यानंतर त्या धड्यांचे पुनरुत्पादन केले. दोन धड्यांचा आराखडा तयार केला आणि नोव्हेंबर-21 साठी पर्यायी शैक्षणिक योजना सादर केली.